

La vida a les Balears dels anys seixanta, revisada avui a la Universitat

L'època daurada de Mallorca

La dècada dels seixanta significà per a Mallorca una vertadera revolució. Fou, però, una revolució molt diferent a la que es pretenia fer en el París de 1968. Antoni Morlà, músic, cantautor, fa ara un curs a la Universitat de les Illes sobre aquells anys que canviaren Mallorca

Les turistes canviaren, en cert aspecte, la joventut mallorquina.

ARXIU

Mentre a molts de llocs d'Europa la joventut dels anys 60 demanava un canvi de societat i, a l'estat espanyol, el canvi significava abolir la dictadura, a Mallorca la majoria tenia una altra labor. La revolució, per molts al·lots mallorquins, consistia, més aviat, a seduir estrangeres, a escoltar música rock, a sortir fins a les matinades i, sobretot, a divertir-se molt, tant com n'eren capaços.

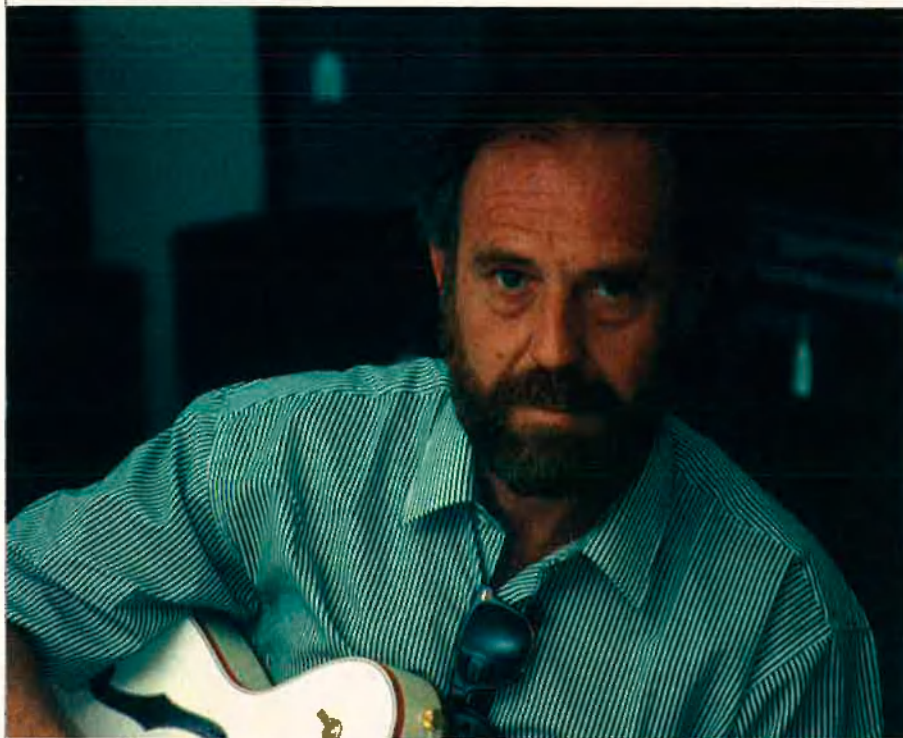
Varen ser uns anys de vertadera revolució. Però una revolució que poca cosa tenia a veure amb els postulats polítics. Fou un canvi revolucionari de mentalitats, de costums. La dècada dels 60 va significar la mort de la Mallorca tradi-

cional, la desaparició d'aquella societat bàsicament agrícola que havia existit fins aleshores i que quasi d'un dia per altre es veié convertida en una societat de serveis. Havia arribat el *boom* turístic. Ja res no seria com abans. En quinze anys, aproximadament, Mallorca canvià radicalment. Entre final de la dècada dels 50 i principi dels 70, tota una generació d'al·lots mallorquins pogué tastar la llibertat. Potser no era llibertat política, però sí llibertat de costums.

Precisament per provar d'explicar com canviaren tantes coses tan aviat Toni Morlà duu a terme una experiència acadèmica d'allò més original. Per pri-

mera vegada, la Universitat de les Illes Balears acull, dins el programa d'Universitat Oberta, un curs a través del qual hom aspira a "fer una ullada, des del punt de vista d'un músic, a la Mallorca de la dècada dels 60, marcada profundament per l'arribada en massa del turisme"—en paraules del director del curs, el cantant Antoni Morlà, que visqué durant quinze anys, entre 1960 i 1975, en primera fila tots els canvis que s'esdevingueren en aquella Mallorca, fins llavors tan tranquil·la—.

La gent, la música, els costums, la moda, el cinema, les sales de ball... tot canvià. La gent entrà en una voràgina de di-

Toni Morlà és el director del curs universitari sobre la Mallorca dels seixanta.

PERE GARMONA

versió i de despreocupació. Viure i deixar viure. Per Morlà, "fou una època fabulosa, que ja no tornarà pus mai". Durà mentre el turisme fou d'alta qualitat. A partir de la crisi del 73, més o menys, i coincidint amb la davallada de qualitat del turisme, els daurats 60 s'esvaïren.

UN CANVI BRUTAL

Mallorca, a la fi dels anys 50, primeria dels 60, era una illa molt tranquil·la. La gent encara vivia d'acord amb els costums ancestrals. La premsa reflectia la placidesa de la vida. "Record que quan hi havia un assassinat, cosa que passava molt de tant en tant, era tot un trasbals per als mallorquins; es comentava durant dies o setmanes" —explica Morlà—.

La joventut seguia l'exemple dels grans. Molts es preparaven per a prendre el relleu dels pares fent de pagès en la sempre difícil agricultura mallorquina. Altres, a entrar d'aprenent en algun taller. Una minoria estudiaven fins a grans, però eren molt pocs. Mallorca era terra pobra.

Tot canvià de sobte. "Va ser un canvi molt radical per a molta gent jove; en poc temps les possibilitats de feina no tradicionals es multiplicaren. Els joves començaren a treballar de cambres, de recepcionistes, d'administratius... i també de músics, com jo mateix i com molts centenars de mallorquins". Els turistes

que arribaven a l'illa, cada vegada més nombrosos, exigien llocs de diversió. Els hotels començaren a multiplicar-se. Cada hotel tenia la seva sala de festes, que s'afegia a l'oferta ja existent, no gaire nombrosa, per altra banda.

Les ofertes de feina diversa, però sempre relacionada amb el *boom* turístic, eren continuades. "No hi havia maldecaps d'atur, feies una feina i si no t'agradava canviaves; així de fàcil. Sobretot amb el treball directament relacionat amb els turistes: cambres, músics, etc.; era una cosa increïble, pràcticament et segrestaven. Jo treballava en un taller d'electricitat, mentre tocava amb tres amics. Ho fèiem d'una forma totalment *amateur*. Un dia se'ns presenta un senyor que ens ofereix de tocar en un hotel cada nit. Aleshores jo guanyava 1.500 pessetes cada mes. Aquell home ens n'oferí 200 per cap i per dia. Imagina't, 6.000 pessetes al mes, mantingut i fent allò que més t'agradava: tocar i cantar. Fabulós".

És clar, Morlà, com molts altres, no s'ho pensà gaire. En pocs anys milers de mallorquins joves —i no tan joves— passaren a treballar en hotels, discoteques, souvenirs, etc.

El canvi de feina portà un canvi sociològic. Enrere quedaven les jornades al camp, a la fàbrica o al taller. Ara, per a molts de milers de joves mallorquins, la feina era quasi una diversió: tractar turistes, servint-los begudes, divertint-los, to-

cant música o venent *souvenirs*. El contacte amb aquells homes, i sobretot dones, de pell clara i cabells rossos engegà una veritable revolució.

LA MÚSICA

La música fou un dels elements més importants d'identificació d'aquella generació. Aquells al·lots no podien fer gaire cosa més que escoltar la ràdio. "Els concerts, tal com ara els entenem, no existien". Amb la proliferació de grups musicals autòctons arribaren a popularitzar-se d'una forma general les cançons més emblemàtiques de l'època, especialment les dels Beatles.

"El que passava era que els grups naixien amb una facilitat enorme. Nosaltres, quan ens contractaren per primera vegada, només sabíem cinc cançons; però no importava, ben aviat n'aprenies de noves. L'única manera d'aprendre'n era escoltant molt, perquè els discos de llavors no duïen les lletres. Fèiem versions en mallorquí de cançons dels Beatles i altres les cantaven en un anglès que, la veritat sigui dita, deixava molt a desitjar: *tuist-tan-xau-tuist-tan-xau... comont, comont beibi...* No ens ho miraven gaire això de la puresa lingüística".

Durant aquella dècada començaren a fer-se molt populars una mena de gales juvenils. Unes gales que poc tenien a veure, o ben res, amb el que avui entenem per aquest concepte. "Aquells concerts, per a qualificar-los d'alguna manera, es feien al matí, a les onze. Tenien un èxit brutal, es formaven cues enormes per a entrar-hi. Els joves podien escoltar, per primera vegada, la música que els agradava, però compartint-la en una mena de ritu generacional, durant un concert. És clar que no era comparable a una concert dels Beatles, però és que no hi havia res pus. *Los Bohemios, Los Doodgers, Telstar, Los Guantes Negros, Los Talayots...* són alguns dels noms dels conjunts d'aquella època. N'hi havia moltíssims, alguns d'ells realment horrosos, però no importava gaire".

A les sales de cinema, de sessió doble naturalment, els intermedis eren amenitzats també per aquesta legió de grups musicals mallorquins. "El cinema Balear (avui bingo), el Líric (avui desaparegut), o el Born (avui tenda de modes) n'eren alguns, que feien aquesta amenització, i el cas és que tenien molt d'èxit."

Els gustos musicals nous, els comportaments nous —modestament nous, en la majoria de casos— portaren també canvis

estètics. Els més agosarats foren, naturalment, els qui més en contacte vivien amb el turisme. "Record que quan jo sortia de ca nostra per anar a tocar als hotels o discoteques, pel carrer tothom me mirava. Jo havia incorporat l'estètica *beatle*: pantalons i jaqueta foscos, amb solapes acabades en punta, sabates també acabades en punta i cabells llargs. Bé, això de llargs és un dir, perquè la veritat és que simplement tapava un poquet el clatell. Ja bastava per a escandalitzar. A més, en el meu cas, jo portava la guitarra elèctrica, adornada amb purpurina daurada... ¡La gent em mirava amb una cara! Mon pare solia dir-me que pareixia un poeta. Vés a saber què volia dir exactament amb això, però és clar que no li agradava gaire".

aparença poc o molt arregladeta. Un poquet d'idiomes, encara que fos molt a la macarrònica, i fer de guia de Palma de *night* i després... ¡Quantes vegades vaig mostrar el castell de Bellver a la llum de la lluna!"

El *picador* tenia una codi de comportament. "I és que hi havia classe, llavors, molta classe". Primer, la mirada fixada en la presa elegida. "Això era tirar esca, o grumejar". De la mirada es passava a una fase, visual encara, de més intensitat. "Fer *gasto*, en dèiem". Quan ja s'havia fet prou de *gasto*, es passava a la tercera fase. "L'aproximació i entaular conversa, la fase més delicada. Era qüestió de posarhi cara. Record una rossa impressionant, voltada de *picadors* que li oferien els seus serveis. M'hi vaig atracar i li vaig dir: "Crec que tots aquests senyors l'esperen". Em va somriure i em va dir que sí. "Doncs jo tenc aquí fora un quatre-quatre (el cotxe que feia servir Morlà) i, si vol, podem anar a fer una volta i després l'acompany al seu hotel. S'aixecà i ens n'anàrem. Em superava de devers un pam. La veritat és que quan ho pens me pareix mentida, però era ben real".

És clar que també hi ha molta mitologia, en això dels *picadors*. "Sí que és cert que molts deien que picaven i, en realitat, res de res; però això d'anar a *picar* era tota una institució i tothom ho feia, tothom en parlava. Entre els al·lots mallorquins era tema normal de conversa, veure qui havia picat l'estrangera més bona i, naturalment, molts hi posaven molta imaginació. Però el fet és que aquells anys es va cardar molt a Mallorca, moltíssim".

De resultes d'aquells anys meravellosos, "un poc ingenus i molt divertits", sortiren molts matrimoni mixtos i, segons alguns, "la raça millorà molt; fixat, si no, en la quantitat de mallorquins i mallorquines que hi ha ara que són roses".

UNA ÈPOCA PERDUDA

La dècada quedà endarrere i el principi dels 70, a més de la mort de Carrero i la

crisi del petroli, també dugué una progressiva invasió de turisme *barater*. "A mi, per tocar una cançó, m'arribaren a donar, i et parl dels anys 64 o 65, fins a mil pessetes de propina. I això eren molts de doblers en aquella època. En canvi, als darrers anys, record que les propines eren molt minses, molt minvades; l'any 75 un estranger em donà ¡un duro! de propina. Va ser una mena de signe: poc després vaig deixar aquell món".

Endarrere quedaven els daurats anys durant els quals passaren per Mallorca Patula Clark, Tom Jones, Jonhy Holliday, Silvie Bartane, Gilbert Becaud, Louis Armstrong, Carusone... "tothom qui era un *hit parade* mundial passava per Mallorca". La crisi i el turisme d'esperdenya feren tancar famoses discoteques. *Jack El Negro*, *Bacomo*, *JB* o fins i tot *Tito's* —que tancà durant molts anys i que no obrí de bell nou fins fa pocs anys, reconvertida a gustos actuals— no aguantaren els nous turistes. "Durant aquells anys el turista era un senyor educat, amb doblers, amb classe, gent que venia dos o tres vegades l'any".

Va ser una mena de turisme que canvià Mallorca i els mallorquins. Després vingué la massa amb pocs doblers i aquell món ingenu, "però molt i molt divertit", es va anar morint.

La revolució del 68 fracassà. Però, a Mallorca, la revolució autòctona serví, si més no, perquè una generació conegués la llibertat de música i de sexe.

Miquel Payeras

ESTRANGERES

La joventut mallorquina de la dècada prodigiosa desenvolupà una nova activitat que durant uns quinze anys es va convertir en una mena de ritm iniciàtic: anar a fer *picca*. És a dir, anar-se'n a les zones turístiques a "lligar" estrangeres. "Mira, ara sembla que siguin batalletes, però és ben cert. En aquella època els mallorquins no "barrinaven". Els mallorquins d'aquella època, si volien saber què punyetes era

el sexe —vull dir el sexe compartit, perquè el solitari sí que el coneixien— no tenien més sortida que les putes. Amb l'arribada de les estrangeres, tan estilitzades, tan

bufones, tan rosses i, sobretot, tan alliberades...¡uf!, allò sí que va ser una verdadera revolució. ¡Era tan fàcil!"

Tal com conta Antoni Morlà, la generalització dels *picadors* va ser un fet durant aquella dècada. "Era molt normal, sobretot a l'estiu, que onades de mallorquins festejassin fins les vuit o les nou, se n'anassin a sopar i, després, a lligar. Vespa i una flassadeta per a posar sobre la platja —en aquells dies això dels apartaments ni se somniava— és tot el que era necessari. La resta era cara dura, decisió i tenir una

